

Länsstyrelsen i Östergötlands län
Miljöprövningsdelegationen
Att. Katharina Krusell
581 86 Linköping

e-post: oostergotland@lansstyrelsen.se

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för sand- och grustäkt på fastigheten Ämmaryd 4:2, Vetlanda kommun.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) arbetar för att skapa goda förutsättningar för ett hållbart nyttjande av landets mineralresurser, inklusive grus och bergmaterial. SGU är också ansvarig för miljö kvalitetsmålet ”Grundvatten av god kvalitet” med därtill hörande mål rörande naturgrus. Detta, liksom miljöbalkens bestämmelser om naturgrus är våra bedömningsgrunder i ärenden som rör täktverksamhet.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 12 januari 2015 erhållit rubricerat ärende för yttrande. Med anledning härav vill SGU framföra följande:

SGU har tidigare yttrat sig i ärendet i samrådsfasen (2013-09-05, SGU dnr 33-1409/2013).

SGU:s bedömning

SGU anser att en aktuell regional materialförsörjningsplan bör upprättas för att ge vägledning om vilka naturgrustäkter som är mest lämpade att tillhandahålla icke ersättningsbart naturgrus i regionen. Omställningsprocessen bör inledas t.ex. genom att begränsa uttaget av naturgrus till finfraktionen (<4mm) och ersätta de grövre fraktionerna med krossat berg. SGU är frågande kring det planerade viltvattnet.

Grunden för bedömningen

Försörjningsplan för ballast

I kompletteringsdelen av ansökan hänvisas till Jönköpings läns försörjningsplan från 1997. Vid den tidpunkten fanns inte miljömålen och inte heller formulering i Miljöbalken 6 kap. Fokus var tidigare mer fokuserat på att hitta naturgrusförekomster med få motstående intressen och i viss mån berg till vägändamål. Med tiden blev myndigheterna på det klara med att den ändliga naturresursen naturgrus höll på att ta slut i flera delar av landet. Det föranledde att naturgrusmålet kom med i miljömålen liksom skrivningen i miljöbalken.

Täktansökningar i naturgrus måste bedömas utifrån den nuvarande kunskapen och de ställningstagandena som gäller nu.

I MKB hänvisas till ett regionalt miljömål för 2010 där uttaget av naturgrus i Jönköpings län skall vara högst 600 000 ton per år. Statistik från 2013 visar att uttaget är drygt 900 000 ton per år vilket indikerar att det finns tillgång till för mycket naturgrus i tillstånd (<http://resource.sgu.se/produkter/pp/pp2014-3-rapport.pdf>).

En aktuell regional materialförsörjningsplan bör ge vägledning av vilken eller vilka täkter som är mest lämpade att förse en region med den begränsade mängd naturgrus som inte är ersättningsbart.

Användningsområden

Betongballast är det största användningsområdet för naturgrus. Det finns dock möjligheter att helt eller delvis använda krossat berg till betong. Processen att framställa helkrossad ballast är dyrare och mer energikrävande än att använda naturgrus men om intentionerna i miljömålen och i miljöbalken ska kunna realiseras är det en nödvändighet. Det är förståeligt att en omställning tar tid men man måste inleda processen till exempel genom att ersätta grovandelen (>4 mm) med bergkross och endast använda naturgrus till finandelen i betong för att hushålla med naturresursen.

Rörgrav och kabelsand: I Mark-AMA finns inte kravet att naturgrus ska användas utan endast att materialet ej ska vara skarpkantat och inte större än 8 mm. Naturgrus uppfyller det kravet men det gör även material från bergtäkter om de behandlas på rätt sätt.

Sandningssand: I SGUs rapport *Ersättningsmaterial för naturgrus* (<http://resource.sgu.se/produkter/sgurapp/s1110-rapport.pdf>) anses halkbekämpning (sandningssand) vara ett användningsområde där naturgrus kan ersättas med krossat berg. Detta ställningstagande bygger till stor del på att det i Trafikverkets kravdokument inte finns krav på vilket ursprung halkbekämpningsmaterialet ska ha utan endast vilken kornfraktion som krävs. Enligt uppgift använder Trafikverket trots det betydande mängder naturgrus för halkbekämpning, särskilt inom i de norra regionerna. Enligt SGUs uppfattning bör det inte föreligga några egentliga tekniska svårigheter att växla över till helkrossad ballast för detta ändamål. Det är SGUs bestämda uppfattning, vilken grundar sig på såväl miljömål som miljöbalkens utgångspunkter, att kommuner och statliga myndigheter i första hand bör efterfråga helkrossad ballast för halkbekämpning.

Brunnsinventering

Den av sökande redovisade brunnsinventeringen omfattar endast ett utdrag ur SGUs brunnsarkiv. Detta omfattar i huvudsak brunnar borrade i berg, och är inte ett heltäckande register. SGU rekommenderar att sökanden gör en ordentlig inventering genom brevutskick eller hembesök hos närboende.

Bevattning

Sökande uppger att damning kommer att undvikas genom bevattning. SGU anser att det ska redovisas dels varifrån bevattningsvattnet kommer samt vilka volymer som bedöms åtgå.

Viltvatten

SGU ställer sig frågande kring det planerade viltvattnet i efterbehandlingsplanen. Kommer detta innebära att det vid viltvattensjön kommer att schaktas ned under grundvattenytan och att det i princip innebär en förtäckt brytning under grundvattenytan? Om viltvattnet kommer att medföra att brytning kommer att ske under 2 m över högsta tänkbara grundvattennivå är SGU negativt inställt till förslaget.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschef Anna Hedenström.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeologerna Mattias Gustafsson och Karin Grånäs, den senare föredragande, deltagit.

Anna Hedenström

Karin Grånäs